

LIBRIS

We know
books

GHEORGHE URZICĂ

BĂRBATUL DE LUT

Roman

Prefață de Cezar Adonis Mihalache

E I K O N

București, 2024

CUPRINS

Literatură de infractor	9
Edilii	30
Oglinda, unguentul și stiloul.....	40
Turiștii.....	46
Căruțul lui Crișan	60
Foicuța.....	64
Loștrița	73
Ileana Cosânzeana.....	91
Grădina Maicii Domnului	95
Puntea	99
Gara	104
Popas în pădure.....	111
Hora bunicii	119
Statuia	124
Răsfăț prohibit	137
Portocalul	146

Literatură de infractor

Podul peste râul Iacova îl traversa în lada unui camion îmbâcsit de colb și benzină.

Se așezase într-o rână pe niște resturi uscate de plante furajere și privea cerul în toate părțile fără să-și fixeze atenția pe vreun reper luminos, clipitor. Privirea îi era împrăștiată și obosită să poată răscoli amintirile pentru a descoperi vreo proiecție din mintea sa pe bolta cerului, la care să se ancoreze pentru a reveni la realitatea lui.

Hurducătura năprasnică și continuă a platformei camionului îl scoase din corp și-l făcea așchii și pleavă care își luau zborul odată cu celelalte gunoaie uscate pe care era așezat. Camionul încetini și astfel hurducătura nu-i păru atât de dureroasă și reuși să-și adune atenția pe un anume segment de cer fără nori, cu lună nouă, cu o lumină ce venea dinspre răsăritul soarelui, scaldându-l într-o fantasmă albastră. Surâse când conștientiză că cerul e atât de aproape de pământ și curat, încât zise persoanei de lângă el că-și întinde mâinile în sus să cuie stelele din țesătura bolții.

Omul care se urcase în lada camionului, luând această ocazie la drum, îi arătă rând pe rând constelațiile descoperite pe cer. Ajuns la podul de la intrarea în oraș, camionul încetini. Întunericul își pierdea din consistență pentru a se dilua încetul cu

încetul în lumina răsăritului care se bănuia peste văzduhul roșu și lăptos totodată al câmpiei.

Camionul intră apoi pe străzile de centură, desfundate, trecu peste câteva pasaje de cale ferată, unde hurducăturile erau din nou năprasnice de sco-teau din cei doi de pe platformă gemete de durere. O frână bruscă și un scrâșnet de roți răscoli tot colbul și gunoaiile uscate de pe platformă și le ridică în aer, înecându-le respirația.

Apoi se opri de-a curmezișul străzii, cu roțile din față arând pământul unui rond de flori. Șoferul ieși repezit din cabină și luă de sub scaun un levier cu care se dădu la biciclistul imprudent ce îi tăiasse calea, dar acesta scăpă făcând o buclă pe asfalt și-și continuă cursa speriat de iminența unui grav accident, dar se uita dincolo de camion, dând impresia că fuge de alt agresor mai insistent.

Șoferul rămase cu levierul în mână, agitându-l în aer, promițând cu generozitate că dacă îl va mai întâlni vreodată, îi va scoate ventilele de la cauciucurile bicicletei.

Știa el, șoferul, ce înseamnă să împingi la bicicleta cu cauciucurile moi, dezumflate, ori să mergi pe lângă ea mulți kilometri și chiar la deal, amintire de pe vremea când aceasta era încă un mijloc prețios de deplasare la lucru, ori serviciu. Când se poticni și slobozi frâna și tură apoi motorul să-și scoată camionul de pe rondelul de flori, auzi în spatele său țignalul unui sectorist din serviciul de noapte, trezit din amorteală, atras de zgomotul roților frânate pe pavajul de macadam.

Milițianul se apropie prea sigur pe el în a-și adulmea și prinde prada, pe acel infractor nocturn și se urcă în cabină, ceru actele și câteva lămuriri la ce se întâmplase aici.

Îi reținu și pe cei doi bărbați de pe platformă care s-au dat de gol prin tusea provocată de colbul stârnit, spunându-le că vor merge la secția de miliție să dea declarație.

Unul din cei aduși, când se văzu în fața colii de hârtie, obligat de milițianul de serviciu să spună totul despre rostul lui în hărmălaia nopții, intră în panică și simți că-l îngheață un frison de teamă și neîncredere față de asigurarea milițianului care-l ridicase, că-i va da drumul să plece după ce va declara recunoscută infrațiunea nocturnă.

Care, ce infrațiune? Auzea obsedat în minte îndemnul plutonierului de serviciu: să fiți obiectivi, căci obiectivitatea este mama care vă salvează sufletele.

Mama voastră de infractori!

Încercă să-și amintească momentul zero, de unde au început toate întâmplările scăpate de sub controlul instinctului de conservare al subconștientului. Îi veni în minte că își propuse să-l găsească pe cantonierul silvic din ocolul Iacova, o cunoștință a unui prieten, să-i fie călăuză spre o mânăstire ce a fost renovată și dată în folosință ca așezământ monahal obștesc, dar vremea de sfârșit de august îl obligă să facă întâi un popas pe mirifica vale a pă râului Iacova.

Dar îngerul păzitor a acestui drum către mânăstire, făcu el ce făcu, să mai întârzie câteva cea-

suri, ori chiar și o noapte, să guste oferta sub formă de ghinion, al unui răsfăț binecuvântat în această parte a țării. El opunea rezistență și încă din sala de așteptare de la miliție se zbugiuma și frământa cum să scape din această reținere de persoană.

Chiar îi reproșa în mintea lui că miliția în loc să-l ajute la rezolvrea unui sechestru de persoană la o mănăstire din apropiere, fiind cel puțin două persoane implicate, ei îl suspectează de delincvență nocturnă. Tot el își răspundea întrebărilor inco-mode ivite în minte.

Că are informațiile lui sigure.

„Mi se defectă mașina, un Fiat 850, de la tatăl vânzătoarei de ziare, Teodora Cotfas, rămasă în mijlocul apei și deși nu era adâncă nu mai puteam să o scot la celălalt mal, pentru a ajunge pe digul înălțat din piatră aluvionară strânsă în plase de sârmă. Mă dezbrăcam și-mi dădeam drumul în apă, agățându-mă de ochiurile de sârmă. Descopeream capetele unei bare de metal ce ieșea din pietrele digului, mă sprijineam să mă lungesc și să plutesc apoi la vale. Mirarea mea era că un râu de munte, aproape tumultuos avea bulboane adânci în care apa ajungea până la gât și bărbie.

Copiii veneau în fugă, smulgeau hăinuțele de pe ei și se aruncau în apa verzuie a bulboanei. Printre ei, pe dig, apăru un bărbat și rămas de un timp în picioare, făcând umbră peste apă. Mă uitam în sus la el, dar nu-i distingeam fața din cauza reflexelor solare din luciul apei. Până la urmă omul se dezbracă, intră în apă și înotând își proteja într-o trăistuță de cânepă hainele și un aparat de fotografiat.

Apoi strigă la cineva de pe celălalt mal să-i ia bocceaua. Se bălăci câteva minute, urmă apoi drumul trăistuței cu haine. Ajuns pe mal se pregăti să facă fotografii.

Un copil îi sugeră să meargă la podul de piatră, mai la deal, unde panorama văii Iacovei era deplină. Din copiii veniți la scădat, o parte din ei își luau hainele în fugă, la fel cum le aruncaseră de pe ei când au ajuns pe prund, și o apucau pe un drum meag de căruțe, paralel cu șoseaua și albia pârâului și se întorceau acasă.

Plouase la deal de câteva ore, dar pârâul încă nu se umflase. Se apropiau de pod și înainte de a ajunge în cotul văii, deslușeau huiet de puhoi de apă. Vine apa mare, se murmura. Pe drum meag erau oprite și sechestrare câteva mașini, îngrămădite în coloana de căruțe încărcate cu lemne de la parchetul silvic dat de curând în exploatare.

Apa se tulbura în mijlocul albiei, iar malurile rețineau ghemotoace de frunze și iarbă uscată, laolaltă cu spume lăptoase și murdare de lut răscolit de viitură. Torentul nu se vedea, dar huietul trimis înainte se auzea discontinuu, după cum intra pe vale. Râul creștea încet, pe tăcute de câteva minute, probabil că torentul se întinse pe vale, liniștindu-și zbuциumul, răgaz în care panica intră în animale și oameni.

Începu o zbatere oarbă și fiecare încerca să scape nevătămat de strânsoare prin vad spre malul înalt și îndiguit.

Gașca de copii însoțiți de bărbatul cu aparatul de fotografiat se urcau pe un dâmb de aluviune și

steril rămas de la o sondă dezafectată și studiau priveliștea văii. Le-a atras atenția grupul de oameni care se foiau în jurul mașinii mele rămase în mijlocul apei. Un țăran își scoase boii de la căruță, după ce o trecuse pe malul înalt și legă tânjala de bara mașinii și o trase din apă și o trecu de partea cealaltă.

Omul cu aparatul de fotografiat însoțit de copii coborî de pe movila de steril și o luă la pas după căruța și mașina trasă de o pereche de boi. Intram alături de ei pe un drumeag ce traversa un zăvoi. După ce trecură de smârcurile luncii, ajungeau pe un platou mai înalt, unde se afla o livadă cu meri sântilești pe rod.

Hoinarii de copii lăsau în urmă valea și se îndreptau către sat. Vedea cum bărbatul îi atenționa pe copii să nu dea iama în livadă. O luă el însuși înainte și culese pentru fiecare câte două mere galbene, văratece. Copiii o luau înainte, intenționând să-l aștepte la marginea satului.

Livada era despărțită de zăvoi de o șuviță de apă, un pârâiaș limpede ce abia se observa prin bahnă și iarba crudă. De cealaltă parte, în lozie, un bătrân cu capul descoperit, înalt de statură, drept și necuprins de decrepitudine, avea privirea impunătoare, luminată de atitudinea lui caldă și binevoitoare.

Schimbau câteva cuvinte de binețe, însă bărbatul cu aparatul de fotografiat se simți jenat că a fost surprins la luat mere din livada sa, și spre uimirea lui, îi mulțumi că nu făcu stricăciune și luase mere numai cât să-și ostoiască setea și pofta de a mușca

dintr-un fruct gustos. Între timp copiii ajungeau mașina mea și lipăiau cu picioarele goale prin colbul drumului, hălăduind în hârjoană către sat.”

Luă hârtia de pe masă și o întoarse goală pe cealaltă parte. Ce să scrie? Ce să spună? se întreba încurcat. „Să spun miliției motivul pentru care am venit de prin părțile Straiei să rătăcesc pe meleagurile Bacăului? Că vreau să descopăr istoria și urma pașilor unei sfinte monahițe trăitoare pe aceste meleaguri în alt veac? Asta-i acoperire pentru cercetarea unui abuz sub toate formele și lipsire de libertate asupra doctoriței pediatre Claudia Giosu, într-o mănăstire din apropierea orașului Bacău. Continuă: ”Să spun niște minciuni acolo și să scap până la amiază? Apoi să-mi repar mașina și să-mi văd de drum? Dar nu am spus niciodată minciuni, nici adevărul adevărat să-l bag pe gât ca singura hrană oferită de mama natură, pentru mine și ceilalți din lumea ce mă înconjoară.”

Ai ezitat, speriat de nesinceritatea gândului tău, auzea în mintea sa. Pe tine te-ai mințit cu nerușinare, te-ai amăgit, negând mai întotdeauna evidențele sau esența ce trebuia scoasă la suprafață în mod firesc, cum se ridică uleiul deasupra apei, acceptat și afirmat cu tărie, auzi deodată raționamentul rece al minții sale. Caporalul erijat în general sau cel mult ofițer de rezervă, egoul atotștiutor și autoritar, îl apostrofa în momentele cele mai delicate ale vieții.

Să fii obiectiv! auzea obsesiv în mintea sa. Auzea vocea umbrei. Înfruntă-mă! îl provocă, și recunoaște că fac parte din tine oriunde te-ai duce! Timpul măsurat și privit invers nu mai pare obiectiv,

gândea el. Încerc să trec de stadiul cercetării realității mele, să ajung la o înțelegere mistică a vieții pentru a găsi cheia, simbolul cu care să descifrez progresia evenimentelor, continuă el. Să mă opresc cu gândul la momentul când mi se strică mașina în mijlocul apei și ceasuri bune după aceea nu știam de unde să încep pentru a ieși din încurcătură fără a cere ajutor celor din jur.

Timpul scurs între clipa când constatasem defecțiunea mașinii și momentul în care încercam să o repar, părea atât de infim, aproape imperceptibil pentru a fi măsurat, ca timpul dintre două bătăi de aripă de pasăre colibri pe eflorescența unei plante, și în același raționament, de nesfârșit și plin de încărcătura unui destin încărcat cu de toate, ca un mare segment de viață din conviețuirea unui om cu alt om.

În tăietura de brici făcută pe firul timpului, înainte de a încerca să-mi repar mașina, acum văd cu ochii minții ce nu putea vedea atunci ochii fizici, cum pe marginea pârâului cu apă limpede, pe un butuc aproape topit de putregai, un bărbat și o femeie, el probabil călugăr, ea monahiță, își spălau hainele soioase și scorțoase în apa care, discret, lua altă culoare și consistență din cauza trecerii căruțelor prin vad de cealaltă parte.

Întotdeauna trecerea dintr-o parte într-alta lasă urme, stânjenitoare mai mult pentru cei din preajma noastră, decât pentru noi înșine, fiindcă ne eliberăm, ne purificăm pentru a intra în alt stadiu de viață. Îmi ziceam, își memora el gândurile, că sânt niște sărmani sau poate pelerini spre ceva sacru și îndepărtat. Mă pot eu numi pelerin? Se uitau

uimiți, aproape prostiți la țăranul care avea boii puși la mașină să o tragă pe partea cealaltă a pârâului.

Apoi se uitau la mine și mă compăttimeau. Vocea minții mele scotea la suprafață gândurile mele răutăcioase despre acești sărmani. Dacă ei aveau demnitatea să mă întâmpine cu un zâmbet, la faptul că rămâneam cu mașina chiar în timpul traversării pârâului, a unui hotar simbolic dintre două stări emoționale și aveau puterea să mă compăttimească, cred sigur că nu sunt oameni sărmani, ci așa îi vede persoana mea, gândea el. Mașina remorcată la căruța trasă de boi traversa lunca și intra în sat.

Făcusem o înțelegere cu căruțașul, să mi-o lase în centrul satului, ori la fierărie, își derula el trecutul recent. Femeia sărmană și bărbatul ce o însoțea ne ajunse pe drum și se ținu de noi până în sat, la fântâna din fața fierăriei.

Înainte ca oamenii să se împrăstie pe la casele lor, femeia ne zise că face un dans ritualic prin care ne transmite ceva mistic, se referea mai mult la mine, care mai tot timpul nu luasem ochii de pe ei, șoferul rămas în pană cu mașina în mijlocul apei! Ori pentru a ne înveseli în mod simplu, mesajul fiind pentru ceilalți.

Chiar ei o spuneau. Că atenția lor este atrasă de omul care își rupse mașina, ori trupul în două în șuvoiul vieții! Câțiva oameni se întorceau din cale, strângându-se în fața fântânii, unde femeia începea un dans pus în scenă mai mult de purtatul mâinilor, folosindu-și degetele și mimica feței, apoi dădu